

Nie oddamy wam kultury!

TYGODNIK
ANGORA

Nas – ludzi kultury – i polityków zawsze powinna oddzielać podwójna ciągła linia. Każda ingerencja polityków w kulturę jest zła i szkodliwa. Nie damy się zastraszyć, zniewolić, kupić ani sprzedać! – krzyczą polscy artyści na ulicach i portalach społecznościowych. To już następna grupa obywateli, która uważa, że rząd Prawa i Sprawiedliwości posuwa się za daleko.

Teatr Polski, nie Morawski

Protest twórców przeciwko zawłaszczaniu i upolitycznianiu kultury zapoczątkowały wydarzenia, jakie miały miejsce w Teatrze Polskim we Wrocławiu. Władza walczy z tą sceną niemal od chwili ukonstytuowania się rządu PiS. W listopadzie ubiegłego roku minister kultury **Piotr Gliński** chciał doprowadzić do odwołania premiery przedstawienia „Śmierć i dziewczyna”, dopatrując się w nim wątków pornograficznych. W tym roku podał do Wrocławskiej scenie dyrektora „z teczeki”, warszawskiego aktora **Cezarego Morawskiego**, znanego z serialu „M jak miłość”. Jego wybór wywołał natychmiastowe protesty. W związku ze sposobem przeprowadzenia konkursu na stanowisko dyrektora Teatru Polskiego we Wrocławiu oświadczam, że odstępuję od realizacji spektaklu – napisał międzynarodowej sławy reżyser **Krystian Lupa**, zrywając próby do swojego nowego spektaklu. Morawskiemu sprzyjały lokalne władze, działające ponoć w porozumieniu z Ministerstwem Kultury. **Tadeusz Samborski** z PSL, wicemarszałek województwa, jeszcze przed rozstrzygnięciem konkursu wypowiedział się publicznie, że to dobry kandydat. **Wiesław Cichy**, aktor Teatru Polskiego, w rozmowie z „Gazetą Wyborczą” twierdzi, że obrady komisji trwały zaledwie 16 minut, więc pracownicy teatru nie mają wątpliwości, że konkurs był *ustawiony*. Wielkie obawy całego zespołu wzbudziła też deklaracja Morawskiego zawarta w aplikacji konkursowej, w której przewiduje on wątki narodowe i religijne w przyszłym repertuarze. W związku z tym działające w Teatrze Polskim związki zawodowe wysunęły propozycję, by w regulaminie pracy znalazł się punkt o możliwości odmowy grania w przedstawieniu. – *Jako ateista chcę się zabezpieczyć przed udziałem w spektaklu o Janie Pawle II. Obawiam się, że moja odmowa byłaby argumentem dla dyrektora o niesubordynacji i przyczynkiem do zwolnienia* – tłumaczył aktor **Michał Opaliński**. Wątpliwości budzą

też pomysły Morawskiego wprowadzenia do jednego z najambitniejszych teatrów w Polsce lekkiego, komediowego repertuaru. Obawy wywołują zapowiedzi *uzupełnienia* zespołu o aktorów z Warszawy. Akcja protestu przeciw Morawskiemu dotarła na Facebooka, gdzie funkcjonuje strona zatytułowana „Ustąp, panie Cezary”. Widzowie i sympatycy Teatru Polskiego oraz reżyserzy i aktorzy z całej Polski umieszczają wideoapele wzywające dyrektora do dymisji.

– *Wiem, że wygrateś konkurs, ale nie wierzę, że możesz poprowadzić teatr, mając tylu ludzi przeciwko sobie* – mówi **Maja Komorowska**. – *Jest pan tylko narzędziem w rękach tych, którzy chcieli się rozprawić z tym teatrem*

Warszawa 8.10.2016 r. Manifestacja przed Pałacem Kultury i Nauki

Fot. PAP/Radek Pietruszka

dawno temu – oznajmił krakowski artysta **Marcin Czarnik**. Na pierwszej w obecnym sezonie premierze zbuntowali się widzowie. Po spektaklu wyszli na scenę i zwrócili się do siedzącego na balkonie nowego dyrektora: – *Jesteśmy nieformalną grupą Publiczności Teatru Polskiego. Nie łączą nas żadne interesy, układy ani polityka. Łączy nas jedno – miłość do sztuki i wiara w moc teatru. Apelujemy do marszałka o podjęcie rozmów z zespołem artystycznym. A do Pana, Panie Morawski, o ustąpienie ze stanowiska (...). Bądźmy razem! Wy, aktorzy, którym odebrano głos, i my, publiczność, która może mówić!* Reszta widzów zareagowała owacją na stojąco. Cezary Morawski szybko opuścił salę. Jeszcze po wyjściu z teatru ludzie skandowali: – *Teatr Polski, nie Morawski*. Protesty nie ustają. *NIE, dla dyrektorów z teczek!* – głoszą transparenty. Po premierze „Dziadów” w warszawskim Teatrze Dramatycznym aktorzy, którzy wyszli ukłonić się widzom, mieli usta zaklejone czarną taśmą.

Smutne miasteczko

Akcja przeciwko opanowywaniu kultury przez obecną władzę zatacza coraz szersze kręgi. Pod hasłem „Nie

oddamy wam kultury!” działa strona na Facebooku i Twitterze. Ta makSYMą widniała również na transparentach niesionych przez artystów protestujących 8 października w Warszawie podczas Kongresu Kultury. RuchoWi towarzyszy spot nagrany przez polskich aktorów, między innymi: **Andrzeja Seweryna**, **Jerzego Radziwiłowicza**, **Jerzego Trelę**, **Danutę Stenkę**, **Zbigniewa Zamachowskiego** i **Andrzeja Chyrę**. Recytują słowa tekstu **Wojciecha Młynarskiego** „Smutne miasteczko”, napisanego w latach 80. przeciw PRL-owskiej władzy. Tekst, który dziś wydaje się znów aktualny:

*Raz państwko mi się przyśniło
otoczone górami w koło,
co od innych tym się różniło,*

*że w nim strasznie było wesoło (...)
Aż szef państwa rzekł do ministrów,
co tych żartów słuchali bładzi:
„Szkodliwemu temu zjawisku
jakoś, wicie, trzeba zaradzić”.
Do państwka tego stolicy,
co leżała nad krętą rzeczką,
sprowadzono więc zza granicy
Objazdowe Smutne Miasteczko (...).
Rozpaczliwi nieudacznicy
i cynicy o wrednych pyskach
na miasteczka głównej ulicy
otwierali swoje stoiska.
Starcy wstrętnei niewyżyci
i przygląpy z mózgu chlupotem
w tym miasteczku, w pełnym
zachwycie,
zabierali się do roboty (...)
Aż śmiech całkiem zamarł
w narodzie,
a radosna ministrów rada
powtarzała: „O to nam chodzi!
Ta koncepcja nam odpowiada!”*

Przed nami trudne lata

Koncepcję teatru „dobrej zmiany” tłumaczy aktorka z drugiej strony barykady, zwolenniczka Prawa i Sprawiedliwości **Katarzyna Łaniewska**, w wywiadzie dla portalu Stefczyk.info: *Ministerstwo Kultury ma powalczyć na wszystkie świństwa, które*

*są wystawiane? Przecież w tej chwili nie ma właściwie klasyki, która by była „po Bożemu” (...). Z czego się młodzież ma uczyć? Skąd brać przykład, jak się kiedyś żyło? Wszystko jest wydziwione, przewrócone do góry nogami. Wszędzie gdzieś jest coś splugawione. A to jeden pan goły jeździ na rowerze i macha swoim przyrodzeniem, albo panienki tańczące na rurze są przebrane za zakonnice (...). Rozumiem, że są tendencje, że są jakieś mody, ale niech będzie chociaż jakaś moda na klasykę. Chociaż w tych teatrach, które są, że tak powiem, teatrmi państwowymi, które mają jakąś misję. Na temat zarówno kultury, jak i jej twórców nie omieszkała wypowiedzieć się również dyżurna komentarka PiS, posłanka **Krystyna Pawłowicz**. Według niej uczestnicy protestu kultury nie mają, charakteryzuje ich za to antypolskość, wyuzdanie, pijaństwo, zdrady w rodzinach, „wzajemni szwagrowie”, nieszczęśliwe dzieci z rozbitych rodzin, narkomania, próżność, pycha i pogarda dla innych. Powinni więc zabrać swe rączki od polskiej kultury. Najostrzejsze reakcje prawicy wzbudził aktor **Jacek Poniedziałek**, kiedy na festiwalu w Bazylei odczytał ze sceny list, jaki do społeczności międzynarodowej napisał kierownik literacki Teatru Polskiego: *Nasz kraj został zaatakowany od środka. Boimy się. Codziennie czytamy w wiadomościach, że coś się zmieniło (...). Zmiany zachodzą bardzo szybko. Tracimy naszą wolność (...). Naszą niezależność (...). Nasz rząd z powodzeniem realizuje program: jak zniszczyć demokratyczny porządek. Najpierw sądownictwo, potem media, teraz przyszła kolej na kulturę*”. Gdy rozeszła się wieść o wyjściu protestu poza granice kraju, publiczna telewizja wyemitowała materiał zatytułowany „Antypolskie występy aktorów”, zaś publicysta **Stanisław Janecki** na portalu internetowym „Wpolityce” napisał o *szarganiu dobrego imienia Polski*. Patriotyzm, religia, tradycja, moralność – te słowa przewijają się we wszystkich prawicowych komentarzach do protestu twórców. A w tym samym czasie 89-letnia **Maria Janion**, legendarna historyczka literatury polskiej, pisze list do uczestników tegorocznego Kongresu Kultury: *Dziś obserwujemy oczywisty, centralnie planowany zwrot ku kulturze upadłego, epigońskiego romantyzmu – kanon stereotypów bogoojczyźnianych i Smoleńsk jako nowy mesjanistyczny mit mają scalać i koić skrzywdzonych i poniżonych przez poprzednią władzę. Jakże niewydolny i szkodliwy jest dominujący w Polsce wzorzec martyrologiczny! Powiem wprost – mesjanizm, a już zwłaszcza państwowo-klerykalna jego wersja, jest przekleństwem, zgubą dla Polski (...). Przed nami trudne lata, wiem o tym.**

EWA WESOŁOWSKA